

ECONOMISTUL

WWW.ECONOMISTUL.RO

**DESĂVÂRȘIREA
PROIECTULUI
UNIUNII EUROPENE
NEVOIA DE O NOUĂ
VIZIUNE TRĂINICĂ,
SENSIBILĂ ȘI LA
INTERESELE ROMÂNIEI**

**LA INTERSECȚIA
NECESARULUI
CU POSIBILUL
STRATEGIA NAȚIONALĂ
PENTRU INCLUZIUNEA
SOCIALĂ ȘI REDUCEREA
SĂRĂCIEI**

**CONTABILITATEA
CONTRIBUȚIILOR
SOCIALE**

**CAZUL PERSOANELOR
FIZICE CU VENITURI DIN
ACTIVITĂȚI INDEPENDENTE**

**BOKO KARAM
ÎN NIGERIA**

**SOARELE AFRICII
ȘI APUSUL SÂNGERIU**

NU NE VEȚI LIPSI!

Adio, acorduri cu FMI?

O primă repetiție generală

Fondat în 1990
SĂPTĂMĂNALUL
COMUNITĂȚII
ECONOMICO-
FINANCIARE
DIN ROMÂNIA

NR. 5 (205) / 2015 | 16-22 FEBRUARIE | 48 DE PAGINI | 10 LEI

Revista CONTABILITATEA, EXPERTIZA ȘI AUDITUL AFACERILOR

Cea mai prestigioasă publicație de profil, editată de Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România

Editura CECCAR

Intrarea Pielari nr. 1, sector 4, București

Tel.: 021 330 88 69 / 70 / 71

Fax: 021 330 88 88

E-mail: edituraceccar@yahoo.com

www.edituraceccar.ro

Revista apare lunar împreună cu un Supliment Legislativ.

CONTABILITATEA expertiza și auditul afacerilor

Revista Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România

Nr. 1 • IANUARIE 2015

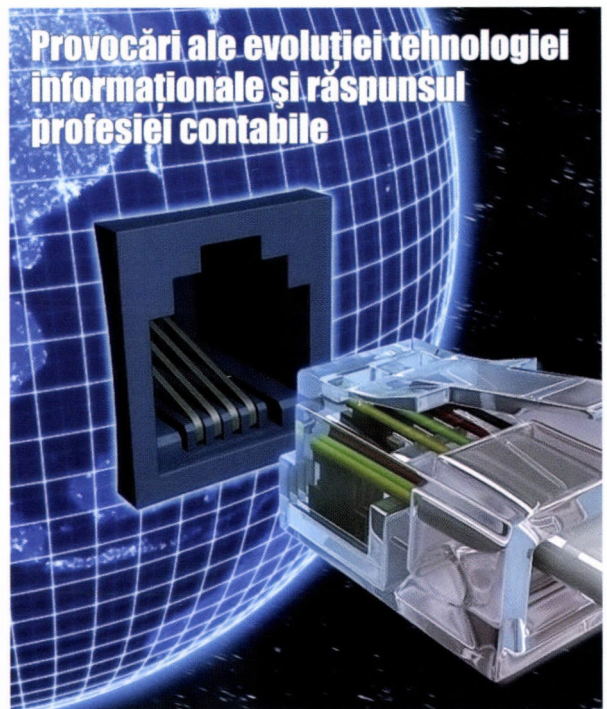
Supliment Legislativ plus

- ◆ Parteneratul public-privat. Indicatori de evaluare
- ◆ Percepția profesioniștilor contabili privind manifestarea raționamentului profesional în perimetrul contabilității
- ◆ Exercițarea raționamentului profesional în recunoașterea, evaluarea și utilizarea provizionelor în conformitate cu noile reglementări contabile
- ◆ Analiza financiară a unei firme pe baza bilanțului
- ◆ Evaluarea fondului comercial prin metoda fluxurilor de numerar actualizate (metoda DCF) cu ajutorul tehnologiei informaționale

51944330001398 01

Provocări ale evoluției tehnologiei
informaționale și răspunsul
profesiei contabile

La Mulți Ani!

Pentru abonamente trimestriale, semestriale sau anuale la Revista, trimiteți comanda dus., prin e-mail, la Editura CECCAR.

N

umerele mari și statistica au proprietatea de a fi câteodată atât de inexpresive, încât să ajungem să nu mai putem transmite nimic clar sau să putem transmite orice cu aceleași cifre. Citeam cu ceva timp în urmă rezultatele unei cercetări a Oxfam, cunoscuta organizație caritabilă anti-sărăcie, care calculase că până în 2016 1% din populația lumii va ajunge să aibă mai multă avuție decât întreg restul de 99%. Concluzia a fost dată publicității în preajma reuniunii din acest an a Forumului Economic Mondial de la Davos, deși ea urmează unui șir de observații care indicau deja un trend al accentuării disparităților de avuție la nivel global, dar a căror sorginte rămâne mai mult sau mai puțin inspirat imputată, aceasta în timp ce „soluțiile” prelungesc ambiguitatea diagnostică. Nu mai vorbim despre frustrări statistice, ci despre o dramă a civilizației, care nu produce doar diferențe relative, ci fabrică și sărăcie absolută.

Revenind la faptul că statistica nu spune totul, am probat acest exemplu printr-o afirmație pe care am aruncat-o într-un grup de prieteni: „Dragii mei, vă fac o mărturisire după care nu mă veți mai putea privi cu aceiași ochi, însă nu mai pot trăi în minciună. Fac parte din cei 1% care controlăm jumătate din avuția lumii”. Firește că spovedania mea a stârnit zâmbete, dar, finalmente, făcând economie de cuvinte, nu minșisem cu nimic: dacă aș face rocada cu al șaptezeci-și-două-de-milioane-două-sute-mieia cetățean din „top” 1%, procentul acesta ar rămâne neclintit, iar efectul de bază din zona de pondere a veniturilor ar produce un deranj minor în zecimalele punctelor procentuale. O apreciere similară făcusem, student căminist fiind, pe vremea mărcii „Năstase Patru Case”, explicându-le colegilor că eu și fostul premier avem în medie două case și că habar n-am spre care dintre ele s-o apuc când termin cursurile.

Cu sărăcia nu-i de glumit. Nici cu statistica. Amorul pentru socio-simp-tomato-logia statistică empirică s-a împământentit odată cu revelația, de-a dreptul newtoniană, a ilustrului eco-

OCTAVIAN-DRAGOMIR JORA

nomist italian Vilfredo Pareto, care, alături de nedigeratul pe cât este de citatul „criteriu al eficienței”, avea să observe în natură o relație pe care româno-americanul Joseph Moses Juran, guru al „managementului calității”, o consacră în literatură drept „criteriul Pareto”. Cunoscut și sub numele de „legea puținului vital” sau „principiul împrăstierii factorilor”, criteriul spune că, pentru multe evenimente, 20% dintre cauze răspund de 80% dintre efecte. Pareto observase asta contemplând distribuția fondului funciar italian la finele secolului al XIX-lea, aceasta după ce se spune că remarcase (pentru numele lui Dumnezeu, cum???) și că în grădina sa 20% din păstăile de mazăre conțineau cam 80% din totalul boabelor! Mare e grădina empiricului...

Statistica sărăciei a produs o su-

Eu, unul din cei

medenie de relatări emoționale, epitomizate în variațiuni ale criteriului amintit, luând apoi forme mai rafinate odată cu consacarea în literatura analitică a „coeficientului Gini”, instrumentul cel mai sintetic în măsurarea inegalității de distribuție a veniturilor sau avuției în societate. Corrado Gini, sociolog și statistician, tânăr contemporan al consacratului Pareto, ar fi fost nemulțumit de precizia analitică a indicatorilor dezvoltați de conaționalul său, creând celebrul indice. În forma lui cea mai simplă, acesta ar putea fi aproximat ca diferență între procentajul efectelor și cel al cauzelor: 0,6 (în cazul unei relații precum cea dată de Pareto) sau 0,49 (în cazul rezultatului cercetării amintite la început). Ideea este că indicele ia valorile între extremele „0” (egalitate) și „1” (inegalitate absolută). Știați că averea primilor 80 de miliardari ai lumii este cât cea a ultimilor 3,5 miliarde de oameni?

Sărăcia este o boală perversă a întregii societăți, nu doar a săracilor, iar „ontologia” ei nu ni se arată deplin dacă doar o sondăm sta(tis)tic. Bunăoară, politicile banilor ieftini nu au darul de a face avuția mai echitabil accesibilă, așa cum se spune, ci cel mult pot alimenta patima iresponsabilă a unui consum peste posibilități, ce poate aduce ruină și celui care îl acon-tează, și celui care îl acordă, și celor conectați cu ei. Vezi lanțul slăbiciunilor „subprime”, prăpădul global pe care l-a stârnit în economia financiară și în debușeele ei „reale”, desigur cu excepția celor protejați de privilegiu „too big to fail”. Apoi taxele (redistributive) și reglementările (hipersociale) zise a se lupta cu inegalitățile nu fac decât să provoace efecte de evicțiune, ce se soldează cu șomaj și sărăcie, de vreme ce „capitalul” este desolidarizat prin politicile populiste tocmai față de poporul realmente muncitor. Revoluția anti-sărăcie începe cu revelația libertății. ■

Octavian-Dragomir Jora este lector dr. la Facultatea de Relații Economice Internaționale din cadrul ASE București. Ocupă, totodată, funcția de director al revistei ECONOMICA, fiind și redactor șef al săptămânalului ECONOMISTUL.

CUPRINS

DOSAR: ROMÂNIA & FMI

4 | Formele prestabilite ale soluțiilor Fondului trec, fondul problemelor rămâne în sarcina României. Test al științei și artei negocierilor

ÎN DEZBATERE

8 | Desăvârșirea proiectului Uniunii Europene are nevoie de o nouă viziune strategică, inclusiv prin prisma intereselor naționale ale României

POLITIC

12 | La intersecția necesarului cu posibilul. Strategia Națională privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei (2014-2020)

14 | Finanțele publice în 2014 – deficitul bugetului de stat, mult peste cel consemnat per total

DE PIAȚĂ

20 | Energetica: economii... costisitoare

22 | Vești proaste de la Eurostat: România – pe ultimul loc în UE la inovare. Și cantitativ, și calitativ

PRINS LA MIJLOC

24 | Singur printre analiști

EXPERT

25 | Contabilitate. Contribuțiile sociale datorate de persoanele fizice ce obțin venituri din activități independente

8 | Desăvârșirea proiectului Uniunii Europene are nevoie de o nouă viziune strategică, inclusiv prin prisma intereselor naționale ale României

CDI

32 | Din nou, români în Antarctica

33 | Producători, comercianți și înghițitori de diplome

MEMORIAL

34 | 25 de ani de la (re)nașterea AGER. Dificultatea de a alege și dreptul la îndoială

DE VACANȚĂ

38 | All inclusive în sus, all inclusive în jos... Patronii, tari în vorbe

INTERNAȚIONAL

40 | O formă nouă a unei probleme regionale vechi. Viitorul Nigeriei, ținut în șah de forțe reacționare

42 | Scrisori din Rusia. Va fi ziua de mâine mai generoasă?

DOSAR: NAȚIUNI EUROPENE LA RĂSCRUCE

44 | Virajul periculos al Ungariei (II)

ÎN CONCLUZIE

48 | Germania post-migratoare / de Vlad Roșca

ANALITIC

16

Grecia pune la grea încercare Uniunea Europeană
Aurelian Dochia
Greece puts pressure on the European Union

18

Învățați, măi studenți, căci vă așteaptă salariul minim pe economie!
Smaranda Dobrescu, Flavius Chircu
Learn, dear students, because the minimum wage is waiting for you!

28

Freudo-marxismul: noua utopie
Andrei Dirlău
Freudo-Marxism: the new utopia

31

Fără neutralitate elvețiană, despre leul nostru
Bogdan C. Enache
Without Swiss neutrality, about our RON

ECONOMISTUL

Lect. univ. dr.
Octavian-Dragomir Jora
| **redactor șef**

Dr. ec. Teodor Brateș | **senior editor**

Alexandra Rizea
| **șef secțiune politic & piață**
Florin Antonescu
| **șef secțiune educație & cercetare**
Alexandru Georgescu
| **șef secțiune internațional**

Cornel Almășan, Emil Ciulei,
Nicolae Mareș, Constantin Priescu,
Vlad Roșca | **publiciști comentatori**

Mihai Niculae | **graphic designer**

Aurora Chenov, Gabriela Nidelea
| **dtp**
Oana Dinulescu | **corector**

Mihai Găzdaru | **inginer de sistem**

Lect. univ. dr. Mihaela Iacob
| **secretar general de redacție**

Publicație a grupului de presă
ECONOMISTUL

Dr. ec. Constantin Boștină
| **director general**

Dr. ec. Ioan Erhan
| **director fondator**

Prof. univ. dr. Nicu Marcu
| **director editorial**

Laurențiu Ciornei
| **director de marketing**

Irina Mincă
| **difuzare și abonamente**

Dan Ariciuc | **contabilitate**

Adresa: 010986 București, str.
Frumoasă nr. 31, cam. 35, sector 1,
România;
Tel: +4 021.312.22.48;
Fax: +4 021.312.96.18
E-mail: redactie@economistul.ro

Poziția în catalogul oficiilor poștale:
19406

Asociația Generală a Economistilor
din România (AGER)

Prof. univ. dr. Cheorghi Zaman
| **președinte**

Prof. univ. dr. Pavel Năstase,
Prof. univ. dr. Ioan Talpoș
| **prim-vicepreședinți**

Prof. univ. dr. Marin Dinu
| **secretar general**

Tipărit la
MINT FINISHINGS

t (+4) 021 352 02 03/04/05

Conform legii, reproducerea integrală sau parțială și traducerea materialelor din conținutul revistei, cu excepția citărilor exemplificative, sunt interzise fără acordul explicit al redacției. Autorii păstrează responsabilitatea strictă asupra fundamentării părerilor exprimate, precum și asupra acurateței faptelor.

ISSN: 1221 - 8669

CONTENTS

DOSAR: ROMÂNIA & FMI

4 | Test al științei și artei negocierilor

Test of science and of the art of negotiations

INTERNĂȚIONAL

40 | Viitorul Nigeriei, ținut în șah de forțe reacționare

Nigeria's future, kept in limbo by reactionary forces

DOSAR: NAȚIUNI EUROPENE LA RĂSCRUCE

44 | Virajul periculos al Ungariei (II)

Hungary's U-Turn (II)
János Kornai

DOSSIER: ROMANIA & IMF

4 | *The Fond preset solutions forms pass, the problems foundations remain the responsibility of Romania.* Test of science and of the art of negotiations

DEBATE

8 | Perfecting the EU project needs a new strategic vision, taking also into consideration Romania's national interests

POLITICS

12 | *Requirements meet possibilities.* The National Strategy for Inclusion and Poverty Fighting (2014-2020)

14 | Public finances in 2014 – the state budget deficit, much higher than the overall deficit

MARKETS

20 | Energy: expensive... savings

22 | *Bad news from Eurostat:* Romania – last in the EU in the innovation sector. Both quantitatively and qualitatively

CAUGHT IN THE MIDDLE

24 | Alone among analysts

EXPERT

25 | *Accounting.* Social contributions payable by individuals who earn income from self-employment

RDI

32 | Once again, Romanians in Antarctica

33 | Producers, retailers and diplomats' gobblers

MEMORIAL

34 | *25 years since the (re)birth of GAER.* The difficulty to choose and the right to doubt

HOLIDAY

38 | *All inclusive up, all inclusive down...* The managers, good with words

INTERNATIONAL

40 | *A new form of an old regional problem.* Nigeria's future, kept in limbo by reactionary forces

42 | *Letters from Russia.* Will tomorrow be more generous?

DOSSIER: EUROPEAN NATIONS AT CROSSROADS

44 | Hungary's U-Turn (II)

IN CONCLUSION

48 | Post-migratory Germany / by Vlad Roșca

Urmăriți ECONOMISTUL pe internet pentru a fi la curent cu noutățile comunității economico-financiare din România!
Vizitează WWW.ECONOMISTUL.RO și rețelele de socializare.

Ungaria

vate. O politică fiscală imprevizibilă, incertitudinea legală și retorica anti-capitalistă descurajează „spiritul animalic”: predilecția pentru investiții private¹. Povara fiscală suplimentară asigură un buget echilibrat, fapt liniștitor pentru organizațiile internaționale și agențiile de rating, care sunt foarte preocupate de acest indicator, dar, totodată, subminează un factor extrem de important, promovarea creșterii și dezvoltarea tehnologică. În plus, nu doar companiile resimt povara suplimentară, întrucât acestea transmit costurile suplimentare, în măsura posibilităților, consumatorilor.

În timp ce companiile sunt ținute ostatice, povara fiscală individuală bazată pe dividende a fost redusă semnificativ. Una dintre primele măsuri introduse de guvernul Fidesz a fost abolirea impozitului progresiv pe venituri, acesta fiind înlocuit de o cotă unică de impozitare de 16%, în timp ce taxa pe valoarea adăugată a crescut la o cotă fără precedent de 27%. Este consacrat faptul că, în ceea ce privește veniturile unei gospodării, aceste impozite afectează mult mai puternic nivelul de trai al persoanelor cu venituri reduse decât cel al persoanelor care câștigă mai mult. Propaganda guvernamentală declară reducerea cheltuielilor gospodărești cu utilitățile prin reglementări privind plafonarea prețurilor drept o mare realizare. În realitate, politica de plafonare a prețurilor este mult mai benefică pentru cei bogați, întrucât economiile sunt cu atât mai mari cu cât se consumă mai multă energie electrică, gaze și apă și cu cât se produce mai multă risipă. Ne sunt bine cunoscute, din vremurile socialiste, consecințele scăderii prețurilor în mod artificial. Companiile pierd, fapt care trebuie compensat de către comunitatea de contribuabili.

Restricționarea funcționării mecanismului prețurilor este o trăsătură importantă a fenomenului general discutat anterior: statul se sprijină puternic pe sectorul privat, folosind, printre alte mijloace, microinterventii administrative, reglajul fin al controlului și reglementărilor excesive. Orice economist care a studiat teoria eșecului pieței știe că reglementările adecvate și intervenția bine ținută pot corecta multe probleme cauzate de un mecanism de piață necontrolat. Totuși, această teorie presupune, cel puțin în mod tacit, că statul urmărește interesele publice și că reglementările sunt efectuate profesionist și nepărtinitor. Ce se întâmplă dacă pârghiile reglementării cad în mâinile unor oameni incompetenți sau chiar corupți? Ce se întâmplă dacă statul ai că-

rui conducători se folosesc de mecanisme pentru a rămâne la putere intervine în economie? Astfel de intervenții au loc atât de frecvent și afectează coordonarea proceselor economice atât de profund, încât, mai devreme sau mai târziu, semi-virajul poate deveni un viraj complet în direcția opusă și în acest domeniu.

Politicile economice urmate de Fidesz nu se pot bucura de aprobarea economistului conservator din cauza modificărilor generate în mecanismul pieței și a modului în care amenință proprietatea privată. În același timp, atrage indignarea îndreptățită a economistului liberal, sensibil la inegalitatea distribuției veniturilor. Nu doar politica fiscală menționată anterior, ci și alte măsuri sunt percepute de către aceștia ca fiind dezagreabile. Adepții politicilor economice keynesiene nu trebuie să se lase influențați de statistice agregate privind forța de muncă. Revenirea de pe urma recesiunii tergiversează, iar sectorul privat generează puține locuri de muncă. Creșterea numărului angajaților care lucrează în sectorul public ar trebui să compenseze, dar aceștia primesc salarii ce se ridică la 60% din salariul mediu, în condiții de muncă degradante; aceștia nu sunt călăuziți spre piața muncii, ci ținute permanent în condiții umiltoare. Sărăcia și excluderea socială cresc într-un ritm alarmant. Societățile iluminate nu ar tolera niciodată tonul vocii folosit pentru a-i stigmatiza pe cei mai săraci cetățeni, sau modul în care persoanele fără adăpost sunt alungate din orașe prin decrete emise de primărie.

Orice tentativă de a clasifica politicile economice ale guvernului maghiar ca fiind „de dreapta” sau „de stânga” eșuează. Nu se pune problema unei încercări a guvernului de a restabili sistemul socialist, deși unele fenomene sunt surprinzător de apropiate de cele din era socialistă. Regimul Orbán este nu doar compatibil cu capitalismul, ci și fiecare membru al piramidei puterii folosește oportunitățile oferite de capitalism în folosul propriu. Atunci când lansează un atac la adresa băncilor sau a altor sectoare, aceștia încheie imediat o înțelegere cu o anume bancă, semnează „acorduri strategice” cu o anume mare companie în fața camerelor de luat vederi. „Dezbină și stăpânește!” În locul diviziunii stânga-dreapta, putem pune economia sub un alt tip de reflector: ce slujește cel mai bine supraviețuirea structurii existente a puterii, puterea voinței centrale, interesele nivelurilor superioare ale piramidei puterii, incluzând interese-

le financiare? Deodată totul capătă sens și înțelegem de ce o nouă instituție sau o nouă lege a apărut.

3.

Prieteni Ungariei din afara granițelor, intelectualii, jurnaliștii, analiștii politici și economici, diplomații și politicienii care își manifestă interesul pentru ce se întâmplă în Ungaria cad neintenționat pradă unor capcane sau neînțelegeri. Una dintre acestea este supraevaluarea literei legii. La început, guvernul Fidesz a creat o lege care a eșuat în a garanta independența completă a băncii centrale. Nu doar mass-media, ci și organizațiile internaționale competente au exercitat presiuni asupra statului ungar în vederea modificării legii. Aceasta a avut, într-un final, loc. Cei care au solicitat modificarea au simțit că au reputat o victorie. Propagandiștii din Budapesta au folosit-o pentru a ilustra cât de flexibil și dispus să ajungă la un compromis este guvernul maghiar. În realitate, ceea ce s-a întâmplat cu legea este irelevant. În urma demisiei din funcția de ministru de finanțe, György Matolcsy, pe care primul ministru l-a numit public „mâna sa dreaptă”, a părăsit ministerul, a mers câteva sute de metri și a intrat pe ușile Băncii Naționale a Ungariei, în calitate de guvernator, teoretic, independent. Fără excepție, fiecare membru al celei mai importante structuri a băncii centrale, Consiliul Monetar, a fost ales de liderul suprem și de consilierii săi; cu toții sunt membri loiali ai unei mașinării a puterii consolidate.

Un alt exemplu important îl constituie modul în care regimul influențează presa scrisă, televiziunile, radiourile și alte mijloace de telecomunicații. Este vorba despre independența „celeia de-a patra puteri în stat”, libertatea unuia dintre cele mai importante mijloace de control care funcționează în adevăratele democrații. Organele competente ale Uniunii Europene și ale presei internaționale au zăbovit îndelung asupra posibilității ca drepturile alocate autorității media nominalizată central să fie excesive. În final, au fost aduse o serie de modificări ale legii privind mass-media. Criticii au privit reglementarea ca pe o victorie. Viktor Orbán și colegii săi, pe de altă parte, știau că este irelevantă. Ceea ce a contat cu adevărat a fost faptul că au pus oamenii lor la cârma tuturor posturilor de televiziune și radio deținute, controlate și finanțate de stat, aceștia curățând personalul și transformându-l în purtătorul de cuvânt colectiv pentru propaganda guvernamentală. Guvernul sau antreprenorii apropiați de Fidesz au prelu-

at publicațiile populare distribuite gratuit și alte produse media locale gratuite. Presa de stat are obligația de a folosi materiale puse la dispoziție de agenția de presă controlată de guvern. Această obligație nu este impusă mass-mediei private, dar acestea din urmă i se propun materiale produse de stat în mod gratuit, în timp ce achiziția de știri de la agenții internaționale independente sau preluarea știrilor din presa străină atrag cheltuieli însemnate. Nu este de mirare faptul că recurge la a folosi materialele gratuite. Auto-cenzura, un comportament familiar din era comunistă, devine răspândită.

Există ziare, canale de televiziune și posturi radio independente și critice față de guvern. Acesta este un aspect foarte important; reprezintă o parte din descrierea imparțială a situației maghiare prezente. Cu toate acestea, în calea funcționării lor apar multe obstacole, spre exemplu în timpul distribuției de frecvențe de radiodifuzare, când se acordă licențele de emisie. Principala lor sursă de venit o reprezintă publicitatea. Nu doar agențiile guvernului, ci și companiile private care doresc să păstreze relații cordiale cu stăpânii politici se abțin de la a colabora în scopuri publicitare cu canalele și posturile independente. Discriminarea manifestată pe piața de publicitate este agravată de o taxă pe publicitate adăugată impozitului existent pe profit. Decretele relevante au fost formulate în așa fel încât 81% din taxa pe publicitate avea să fie plătită de un singur emitător, RTL, deși cota sa pe piața de publicitate este de doar 15%. Acesta este modul în care o companie a fost sancționată pentru independența sa îndârjită și critica regulată îndreptată către politicianii Fidesz.

Indiferent cât de mult încearcă autoritățile să subjuge organizațiile care formează opinia publică, revoluția IT le-a îngreunat sarcina. Stalin a avut posibilitatea să își împrejmuiască imperiul cu bariere aproape impenetrabile, dar astăzi acest lucru este imposibil: calculatoarele, tabletele și telefoanele mobile conectează individul cu întreaga lume prin internet, sute de mii de persoane își pot exprima opiniile și se pot organiza pe rețelele de socializare. Guvernul Fidesz ar dori să identifice o modalitate de a preveni fenomenul. Nu cu mult timp în urmă, a propus introducerea unei taxe pe traficul de internet. Fiecare gigabit de date ar

fi fost taxat cu 150 de forinți (aproximativ 55 de cenți USD). În decursul câtorva zile, au fost organizate demonstrații în masă; imaginile cu protestatarii au circulat în presa internațională. Viktor Orbán a bătut în retragere – pe jumătate: la momentul elaborării acestor rânduri nu este clar dacă planul a fost abandonat complet sau doar amânat. Indiferent de ce se va întâmpla, imaginea a zeci de mii de manifestanți ridicându-și telefoanele mobile spre cer a devenit un simbol. Lumina micilor ecrane ar fi putut ilumina chiar și cloud-ul internetului – astăzi niciun regim nu este capabil să ridice bariere de netrecut pentru libertatea de exprimare.

4.

Lată un alt sofism intelectual frecvent: anumite instituții maghiare recent întemeiate sunt similare sau chiar identice cu instituțiile paralele ale unei democrații vestice tradiționale – la prima vedere. Multe schimbări au fost introduse în sistemul judiciar. Ce este în neregulă? La urma urmelor, chiar și după aceste modificări recente, în multe feluri încă se aseamănă sistemelor altor țări europene. Comerțul cu tutun avea la bază mici buticuri aflate în concurență. Acum, doar guvernul are dreptul de a elibera autorizații pentru vânzarea de tutun. Ce este în neregulă? La urma urmelor, în Suedia, un monopol al statului având puteri similare, sau chiar mai mari, acoperă comerțul cu băuturi alcoolice.

Ne confruntăm cu un mozaic, multe părți ale acestuia fiind produse de origine maghiară, în timp ce altele au fost importate din democrațiile din afară. Cu toate acestea, dacă ne uităm la mozaic în întregime, se dezvăluie conturul Ungariei lui Viktor Orbán. Este chiar indicat să ne îndepărtăm de imaginea statică a unui mozaic pentru a reprezenta relația dintre „parte” și „întreg”. Nu trebuie să interpretăm o stare fixă, ci un proces dinamic. Ceea ce trebuie să recunoaștem este direcția urmată de fiecare mică piesă componentă a mașinării de la începuturile din 2010. De atunci, la fiecare nouă schimbare, noi, observatorii, trebuie să identificăm direcția în care schimbarea ne-a purtat. În SUA, mandatul membrilor Curții Supreme expiră la finalul vieții acestora. Acolo, această reglementare a apărut în cadrul unei ordini democratice stabile, cu numeroase mijloace de control în funcțiune. În Ungaria, pe de altă parte,

acum, pentru prima dată, majoritatea membrilor Curții Constituționale au fost aleși de actualul prim-ministru – și în decursul câtorva ani, toți, fără excepție, vor fi nominalizați de către Viktor Orbán. Dacă mandatul lor este prelungit acum, această mișcare, alături de alte mișcări similare, va împinge statutul legal al țării către relații de putere ireversibile. Mii (da, numărul nu reprezintă o exagerare) de schimbări distincte, toate convergând spre aceeași direcție, creează un nou sistem. De înțeles este faptul că un corespondent al unui ziar străin la Budapesta ar putea scrie despre o singură măsură atroce fără a pune evenimentul în contextul sistemului lui Orbán. O organizație internațională sau un guvern străin ar putea protesta în mod justificat, împotriva unei măsuri specifice asumate de guvernul maghiar și, în încercarea de a-și exercita influența, să solicite modificarea sau retragerea măsurii. Acest articol are ca scop sprijinirea celor care formează opinia publică în afara Ungariei și a celor care plănuiesc și implementează măsuri în lume care afectează Ungaria, în vederea dobândirii unei înțelegeri mai bune a faptului că în joc se află mai mult decât un eveniment momentan: acesta este acum un sistem puternic contrafăcut, ale cărui proprietăți esențiale nu pot fi modificate prin schimbări parțiale.

O altă eroare o reprezintă evaluarea incorectă a legitimității guvernului Orbán. „Deși nu îmi place ceea ce se întâmplă în Ungaria, pare să fie ceea ce ungerii își doresc”. Această opinie este întărită de propaganda oficială, ocupată să anunțe că regimul a câștigat o majoritate de două treimi pentru două cicluri parlamentare succesive; niciun alt guvern din Europa nu se bucură de un sprijin la fel de puternic. Totuși, să privim mai atent datele.

Alegeri parlamentare	Votanți Fidesz		Deputați Fidesz
	Ca proporție în populația cu drept de vot	Ca proporție în numărul total al votanților efectivi	Ca proporție în numărul total al deputaților
2010	33,7%	52,7%	67,9%
2014	26,6%	43,6%	66,8%

În cadrul ultimelor alegeri, numai fiecare a patra persoană cu drept de vot și-a exprimat dorința ca Viktor Orbán și partidul său să guverneze țara. Ceilalți fie au votat pentru altă facțiune, fie și-au exprimat neîncrederea și dezamăgirea politică

Ungaria

prin abțineri. Stând deoparte, mulți oameni au dorit să indice faptul că găsesc regimul respingător, dar nu au crezut că votul lor va aduce o schimbare. Legitimitatea politică nu este o variabilă binară: niciun guvern nu este fie legitim, fie nelegitim – dar măsurat pe scara continuă a legitimității, sprijinul față de guvernul maghiar este scăzut. Însuși sistemul electoral introdus după schimbarea de regim a oferit oportunitatea unei diferențe considerabile între sprijinul politic real și proporția printre reprezentanți². Acest decalaj s-a lărgit întrucât, de la alegerile din 2010, legile electorale au fost modificate de șapte ori; în timp ce Fidesz a pierdut mai mult de jumătate de milion de voturi și proporția voturilor a scăzut de la o treime la un sfert, regimul s-a folosit de trucuri legale pentru a menține o proporție a deputaților mai ridicată decât minimul critic indispensabil pentru a aproba legi care necesită o majoritate de două treimi³.

Mai există o capcană intelectuală conectată de interpretările greșite pe care le-am menționat: cei care au căzut în ea pot interpreta starea de fapt din Ungaria astfel: „Este adevărat că regimul Fidesz a abolit multe realizări democratice. Cu toate acestea, prezenta formă de guvernare trebuie considerată o democrație”. În acest punct începe dezbateră privind ce putem numi „democrație”. Nu există un consens între filozofii academici politici și oamenii științelor politice. Terminologia folosită de cei implicați activ în politică se împletește cu elemente de retorică politică. Dacă termenul „democrație” este o onoare, statutul de democrație este atribuit sau nu forme de guvernare maghiare de către jurnaliști, analiști politici, politicieni sau diplomați în funcție de opinia favorabilă sau nefavorabilă pe care o au privind prezentul sistem ungar. Confuzia terminologică continuă să existe chiar și atunci când „democrația” primește atribute definitorii. Expresia „democrație neliberală” a fost introdusă inițial în sfera științelor politice cu conotații peiorative, în timp ce Viktor Orbán folosește cu mândrie și siguranță de sine termenul „stat neliberal” pentru a descrie propriul sistem.

Să ne îndreptăm privirea spre un set de forme istorice de guvernământ, din trecut și prezent, care au caracterizat istoria recentă. Într-un grup găsim democrațiile. Membrele Uniunii Europene înainte de expansiune, Statele Unite, Canada, Australia, Noua Zeelandă, Elveția și Israelul aparțin cu siguranță acestui grup, și în ceea ce privește acest articol, întrebarea

referitoare la ce alte țări pot fi incluse poate rămâne deschisă deocamdată. Sigur este faptul că trăsăturile comune esențiale nu există doar în texte teoretice, ci pot fi resimțite. Formele de control nu sunt doar cerințe sprijinite de argumente propuse de filozofii politici – ele chiar există și funcționarea lor poate fi experimentată prin observație. Putem spune același lucru despre respectul pentru drepturile minorităților; există limite scrise și nescrise privind ceea ce majoritatea, oricât de mare ar fi, poate impune împotriva voinței minorității. Am putea lista alte trăsături comune importante.

În celălalt grup avem dictaturile. Pentru mine și pentru alte câteva sute de milioane de persoane, acesta nu este un concept abstract, teoretic: este o realitate crudă, trăită personal. Cu 30 de ani în urmă, 28 de țări aparțineau unui tip de dictatură: comunismul totalitar.

Între cele două extreme, mulțimea tuturor formelor de guvernământ include o submulțime; țările care îi aparțin nu sunt nici democrații, nici dictaturi, deși poartă trăsăturile caracteristice ambelor. În lucrările mele, m-am alăturat altor autori în a le numi *autocrații*⁴. Această clasă este compusă dintr-o multitudine variată de regimuri: aș include regimurile antebelice ale regentului maghiar Miklós Horthy și al omului de stat polonez Jozef Pilsudsky, sau cel al președintelui Argentinian Juan Domingo Peron în era postbelică. În prezent, în afara președintelui rus Vladimir Putin, liderii Bielorusiei și ai multor state Central Asiatice post-sovietice aparțin acestei submulțimi.

Consider că sub Viktor Orbán, Ungaria a migrat din submulțimea democrațiilor în submulțimea autocrațiilor. Nu mă refer la viitor, la pericolul ca țara să devină o autocrație. Mișcarea a avut deja loc: schimbarea s-a produs.

A-l considera pe Orbán un dictator ar însemna să interpretăm greșit prezenta situație din Ungaria. Ungaria are astăzi un sistem politic pluri-partid, partidele din opoziție funcționează în mod legal, ziarele care se opun guvernului pot fi publicate. Oponenții politici nu sunt încarcerați în masă; nici nu sunt eliminați. Știm prea bine cum arată o dictatură reală; am trăit-o, iar ceea ce trăim acum nu este același lucru. Cu toate acestea, a considera că Orbán este conducătorul unei democrații, că deși încalcă regulile unei democrații din când în când, în final se comportă ca un democrat, ar fi o interpretare greșită. Nici nu doresc să ridic întrebarea dacă

Orbán, în adâncul sufletului său, este un democrat adevărat sau nu. Aceasta poate reprezenta o întrebare importantă pentru viitorul său biograf, dar este irrelevant pentru analiza noastră. Trebuie să investigăm ceea ce deja s-a întâmplat, iar ceea ce a avut loc este suficient pentru a ne pronunța că Ungaria aparține acum vastei submulțimi de țări autocratice care nu sunt „nici democrații, nici dictaturi”.

Ar fi o greșală să considerăm că Orbán îl imită pe Putin. Toate autocrațiile sunt construite pe baza unor tradiții istorice diferite; ele au apărut în medii domestice și internaționale diferite, iar personalitățile și aspirațiile liderilor lor diferă. Orbán nu este un imitator, este o personalitate auto-determinată. Aceasta nu afectează faptul că atât regimul Putin, cât și cel Orbán aparțin aceleiași submulțimi de autocrații.

Ungaria este prima democrație post-socialistă care s-a alăturat autocrațiilor, dar nu există garanția că va fi singura. Balanța puterii se poate înclina în alte țări în așa fel încât acestea să devină autocrații. Există politicieni străini care îl consideră pe Orbán un model de urmat; există un real pericol că această contaminare, ce conduce la pierderea democrației și a statului de drept, se va răspândi. ■ (va urma)

²This is the Romanian translation of the English text of the prepublication working paper “Hungary’s U-turn”. The final English text will appear in the American quarterly *Journal of Democracy*.

Traducere din limba engleză de Mihaela-Nicoleta Stoianovici.

³Noile proiecte spectaculoase inaugurate prin ceremonii fastuoase de către liderii politici sunt finanțate în cea mai mare parte prin fonduri ale Uniunii Europene sau sunt înființate de companii multinaționale.

⁴Circa jumătate din locuri sunt împărțite între partide în relație directă cu proporția voturilor. Cealaltă jumătate se alocă în fiecare circumscricție electorală pe baza principiului „câștigătorul ia totul” [...], bine-cunoscut în sistemul britanic. Acesta asigură un număr însemnat de locuri pentru un partid care are chiar și un avantaj relativ minor în fața rivalilor în mai multe circumscricții.

⁵Comparați aceste valori cu cele înregistrate în Germania în 2013. CDU/CSU a obținut 29,7% din voturi (41,5% din cei cu drept de vot s-au prezentat la urne). Rezultatele sunt doar ușor mai scăzute comparativ cu cele ale Fidesz. Proporția reală din voturi este reprezentată de proporțiile parlamentare în Bundestag. Astfel, Merkel nu a obținut o majoritate, iar o coaliție cu Social-Democrații guvernează Germania.

⁶În dezbaterile legate de Ungaria, referindu-ne cu precădere la surse internaționale, diverși termeni au fost utilizați, precum „democrație controlată” („managed democracy”), „democrație subordonată unui conducător suprem” („Führer-democracy”) sau „autocrație electorală” („elected despotism”).

János Kornai este membru al Academiei Maghiare de Științe, profesor emerit al Universității Corvinus din Budapesta.

ECONOMISTUL

WWW.ECONOMISTUL.RO

INCIPAL
PRAGMATIC
DORITĂȚILE
TIONALE ALE
LITICILOR
ONOMICI
FINANCIARE

GISLATURĂ
IZ DE
OCURATURĂ
ND
VA RELUA
ARLAMENTUL
RTIVITATEA
LEGIFERARE?

TLURI DE STAT
NTAGE
MUNISMUL
I A FOST
NDAMNAT
INTEGRUM

LEVERAGING-UL
ROMÂNII
ROCESUL PRIN
ARE DATORIILE
TRĂ LA APĂ

CVARTETUL DE LA MINSK, CONCERT ÎN RISC MAJOR

Pacea
care vine după
război,
pacea
care împiedică
războiul
sau
pacea
de dinaintea
războiului?

Fondat în 1990
SĂPTĂMĂNALUL
COMUNITĂȚII
ECONOMICI
FINANCIARE
DIN ROMÂNIA

Revista CONTABILITATEA, EXPERTIZA ȘI AUDITUL AFACERILOR

Cea mai prestigioasă publicație de profil, editată de Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România

Editura CECCAR

Intrarea Pielari nr. 1, sector 4, București

Tel.: 021 330 88 69 / 70 / 71

Fax: 021 330 88 88

E-mail: edituraceccar@yahoo.com

www.edituraceccar.ro

Revista apare lunar împreună cu un Supliment Legislativ.

CONTABILITATEA expertiza și auditul afacerilor

Revista Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România

Nr. 1 • IANUARIE 2015

Supliment Legislativ plus

- ◆ Parteneriatul public-privat. Indicatori de evaluare
- ◆ Percepția profesioniștilor contabili privind manifestarea raționamentului profesional în perimetrul contabilității
- ◆ Exercițarea raționamentului profesional în recunoașterea, evaluarea și utilizarea provizionelor în conformitate cu noile reglementări contabile
- ◆ Analiza financiară a unei firme pe baza bilanțului
- ◆ Evaluarea fondului comercial prin metoda fluxurilor de numerar actualizate (metoda DCF) cu ajutorul tehnologiei informaționale

3 948450 001398 01

Provocări ale evoluției tehnologiei
informaționale și răspunsul
profesiei contabile

La Mulți Ani!

Pentru abonamente trimestriale, semestriale sau anuale la Revistă, trimiteți comanda dvs., prin e-mail, la Editura CECCAR.

CARTEzian cugetând, mă îndoiesc că existați!

OCTAVIAN-DRAGOMIR JORA

1 leu. Aceasta ar fi valoarea nominală a zămislindului „Timbru Cultural”, plătitibil de consumatorii de carte, teatru, concerte și alte produse culturale și conceput, cică, din dragoste pentru „uniunile și organizațiile de creatori”. Și, totuși, valoarea reală pare să bată spre... „2 bani”. După actualizarea cu o rată de ignoranță și ipocrizie. Primul paragraf din proiectul de lege ne doinește astfel: „În vederea susținerii și dezvoltării culturii naționale în diversele ei forme de exprimare artistică: literatură, cinematografie, teatru, muzică, folclor, arte plastice, arhitectură, divertisment, în scopul protejării și conservării moștenirii culturale, dezvoltării creativității contemporane, promovării valorilor culturale, se instituie timbrul cultural”.

Orice măsură fiscală are consecința (ne)intenționată de a învrăjbi societatea, deși, nominal, mustește de eterna pătimașă „justiție socială”. Fiind redistributivă, ea îi asmute reciproc pe contribuabilii net și beneficiarii net ai acesteia. În cazul nostru, fiscalizarea produce un efect subtil: o schismă în lumea intelectual-culturală. Este vorba de o ruptură între cei care acceptă cultura ca pe un bun validabil ca orice pe lumea asta prin opțiune voluntară (de cumpărare) din partea semenilor și cei care consideră frustr(rați) că a lor calitate de oameni de cultură le dă un cec în alb asupra societății de pasageri clandestini în lumea Creației lor (cu literă mare, fiindcă vorbim de catharsis demiurgic, stimabililor!), de dat la școala de corecție fiscală.

Senatori și deputați despre care legendele urbane sunt imprecise în a stabili dacă „există cultural”, dacă citesc sau joacă cărți, dacă vizionează sau joacă teatru, dacă urmăresc sau fac spectacol au adoptat cu lejeritate o taxă menită să combată evaziunea fiscală din lumea culturală, construind o frumusețe de „acciză” care ne lasă cu o nedumerire. De ce? O fi cultura un lux? O fi un viciu? O fi poluantă? Statalitatea rudimentară, a guvernării prin masificarea societății, a considerat piața liberă a ideilor, cultura liberă ca meritând a deveni o raritate, un „lux”, ea fiind cumva „vicioasă” prin aceea că obrăznicește discernământul, ceea ce „poluează” consensul politic. Despoții iubesc elite obligate, fidelizate, autocenzurate.

Nu știu dacă avem un episod, românesc aici, din „conspirația istorică” a guvernămintelor împotriva libertății (de exprimare a) ideilor. Să ne înțelegem, dictaturile și democrațiile nu ne vor proști. Dar am senzația că ne vor „instruiți”, nu „educați”. Școala publică are severe filtre curriculare încât abaterile de la „ortodoxiile științifice” (sic!), mai ales în sfera disciplinelor sociale, să apară ca pregnanț exotice și să se resoarbă spontan. În universul culturii generale, cea nu atât legată de „școlarizarea planificată”, elitele pot fi cumințite prin subvenționarea benevolenței, concomitent cu incriminarea devianților pe criterii civice: susținem „creatorii”, cu banii de la evazioniștii deghizați în editori, oameni de teatru și show-businessman-i.

Pentru cei care credem că o cultură este cu atât mai autentic durabilă cu

cât are mai puține servituți de gât, este întristător a asista la o polemică îndirectă pe teme de hermeneutică fiscală între un Nicolae Manolescu, președintele Uniunii Scriitorilor din România („...Editorii mint cu ne-ru-și-na-re! ... Vor să acopere evaziunea fiscală. Nu vor să se controleze câte exemplare vând”), și un Gabriel Liiceanu, fondatorul Editurii Humanitas („... Este un proiect de lege făcut cu buna intenție de a-i ajuta pe creatori, dar care, ignorând consecințele nefaste ale aplicării ei, se întoarce împotriva consumului de cultură din România și, deopotrivă, împotriva creatorilor”). Pe limba economică: un soi de Keynes vs. Laffer.

Nu mi-am făcut un fetiș din a scrie cărți, deși din zona culturală aici am cele mai multe atingeri. Și sunt afiliat la un organism de gestionare colectivă a drepturilor de autor. Și încă citesc mai mult decât scriu (probabil ca orice om sănătos cultural de pe lumea asta). Nu mi-am făcut un calcul asupra bugetului personal al unei astfel de măsuri, deși intuitiv nu merită socotelile: aș pierde din postura de cititor mai mult decât aș câștiga din cea de creator. Dar nu asta este ideea, ci aceea că în lumea fiscal strâmbă, oricum am îndrepta-o, să nu mai creăm un front revendicativ. Aici, creatorii să nu fie distrugători fiscali ai avuției semenilor, editori sau cititori. Apropo, Schumpeter apostolase „distrugerea creatoare”, nu „creația distructivă”. ■

Octavian-Dragomir Jora este lector dr. la Facultatea de Relații Economice Internaționale din cadrul ASE București. Ocupă, totodată, funcția de director al revistei ECONOMICA, fiind și redactor șef al săptămânalului ECONOMISTUL.

CUPRINS

DOSAR: GEOECONOPOLITICA

4 | Himera unei păci durabile.
Cvartetul de la Minsk

ÎN DEZBATERE

10 | Considerente cu privire la
prioritățile politicilor economice
și financiare ale României

POLITIC

12 | Raportul Curții de Conturi.
Rezultate finale pentru 2013,
concluzii vechi de când lumea
postdecembristă

14 | Legislatură cu iz de
Procuratură. Când își va
relua Parlamentul activitatea
legislativă?

DE PIAȚĂ

20 | Procesul economic de
deleveraging și manifestarea
lui în România

22 | Master Planul și ucenicii
vrăjitori. Infrastructura de
transport – lungul drum spre
nicăieri

PRINS LA MIJLOC

24 | Singur printre analiști

EXPERT

25 | Tratatul contabil al
avansurilor potrivit noilor
reglementări contabile

FOCUS

31 | Orientare și consiliere
pentru afaceri internaționale

MEMORIAL

32 | 25 de ani de la (re)nașterea
AGER. Cuvântul de ordine:
implicarea

UNIVERSITAR

36 | Platformă online de
cooperare între universități
și mediul de afaceri

BIBLIOFIL

36 | „Moneda internetului”

CDI

37 | Meseria se învață, nu se fură.
Formare postliceală
în spațiu universitar
– precizări necesare

DE VACANȚĂ

38 | Cum exploatăm turistic
castelele și cetățile istorice?
Prezente în topuri mondiale,
aproape absente în cele
naționale

INTERNAȚIONAL

40 | Ciudatul caz al doamnei
Heather Cho: cum se servesc
alunele în capitalism și în
socialism

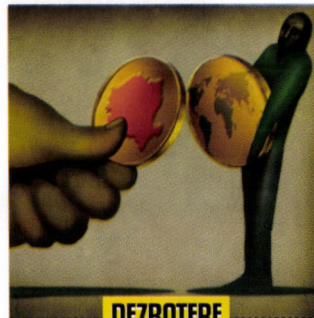
42 | Revărsarea demografică,
acțiune cu efecte geopolitice
pe termen lung

DOSAR: NAȚIUNI EUROPENE LA RĂSCRUCE

44 | Virajul periculos
al Ungariei (III)

ÎN CONCLUZIE

48 | Heritage. English
Heritage / de Vlad Roșca

DEZBATERE

10 | Considerente cu privire la prioritățile politicilor economice și financiare ale României

Nicolae Dănilă
Considerations on the
economic and financial policy
priorities of Romania

ANALITIC

16 | Comunismul nu a fost condamnat în întregul

Ionuț Bălan
Communism hasn't been
convicted in integrum

ANALITIC

28 | Fără un acord „abrupt” Fără scrisoare de intenție cu FMI, dar și fără impact macro-economic al absenței acesteia

Daniel Apostol
Without a “sharp” agreement
Without both a letter of intent
with the IMF and a macro-
economic impact of its absence

EXPERT

25 | Tratatul contabil al
avansurilor potrivit noilor
reglementări
contabile

ECONOMISTUL

Lect. univ. dr.
Octavian-Dragomir Jora
| **redactor șef**

Dr. ec. Teodor Brateș | **senior editor**

Alexandra Rizea
| **șef secțiune politic & piață**
Florin Antonescu
| **șef secțiune educație & cercetare**
Alexandru Georgescu
| **șef secțiune internațional**

Cornel Almășan, Emil Ciulei,
Nicolae Mareș, Constantin Priescu,
Vlad Roșca | **publiciști comentatori**

Mihai Niculae | **graphic designer**

Aurora Chenov, Gabriela Nidelea
| **dtp**
Oana Dinulescu | **corector**

Mihai Căzdaru | **inginer de sistem**

Lect. univ. dr. Mihaela Iacob
| **secretar general de redacție**

Publicația a grupului de presă
ECONOMISTUL

Dr. ec. Constantin Boștină
| **director general**

Dr. ec. Ioan Erhan
| **director fondator**

Prof. univ. dr. Nicu Marcu
| **director editorial**

Laurențiu Ciornei
| **director de marketing**

Irina Mincă
| **difuzare și abonamente**

Dan Ariciuc | **contabilitate**

Adresa: 010986 București, str.
Frumoasă nr. 31, cam. 35, sector 1,
România;
Tel: +4 021.312.22.48;
Fax: +4 021.312.96.18
E-mail: redactie@economistul.ro

Poziția în catalogul oficiilor poștale:
19406

Asociația Generală a Economistilor
din România (AGER)

Prof. univ. dr. Gheorghe Zaman
| **președinte**

Prof. univ. dr. Pavel Năstase,
Prof. univ. dr. Ioan Talpoș
| **prim-vicepreședinți**

Prof. univ. dr. Marin Dinu
| **secretar general**

Tipărit la
MINT FINISHINGS

t (+4) 021 352 02 03/04/05

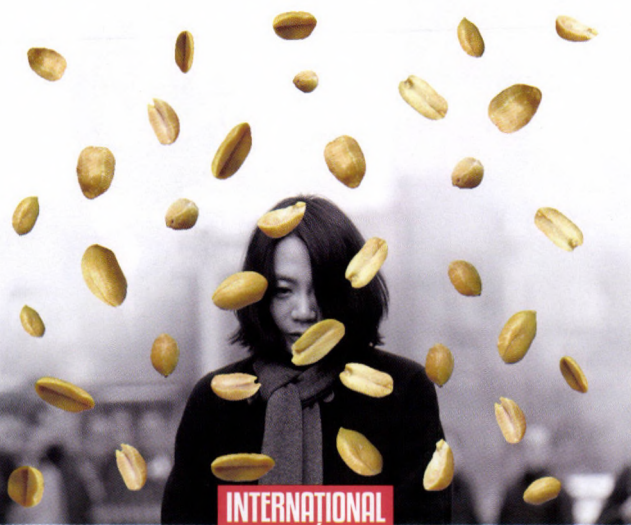
Conform legii, reproducerea integrală
sau parțială și traducerea materialelor
din conținutul revistei, cu excepția
citărilor exemplificative, sunt interzise
fără acordul explicit al redacției. Autorii
păstrează responsabilitatea strictă asupra
fundamentării părerilor exprimate,
precum și asupra acurateței faptelor.

CONTENTS

COVER
STORY

DOSAR: GEOECONOPOLITICA

4 | Himera unei păci durabile Cvartetul de la Minsk Chimera of a sustainable peace The Minsk Quartet

INTERNATIONAL

40 | Ciudatul caz al doamnei Heather Cho: cum se servesc alunele în capitalism și în socialism The curious case of Mrs Heather Cho: how to serve peanuts in capitalism and in socialism

DOSSIER: GEOECONOPOLITICS

4 | Chimera of a sustainable peace. *The Minsk Quartet*

DEBATE

10 | Considerations on the economic and financial policy priorities of Romania

POLITICS

12 | The Court of Auditors report. *The final results for 2013, conclusions as old as the post-revolutionary era*

14 | Legislature with a hint of Prosecution. *When will the Parliament resume its legislative activity?*

MARKETS

20 | The economic process of deleveraging and its manifestation in Romania

22 | The Master Plan and the magician apprentices. *Transport infrastructure – the long way to nowhere*

CAUGHT IN THE MIDDLE

24 | Alone among analysts

EXPERT

25 | Accounting treatment of advance payments under the new accounting regulations

FOCUS

31 | Guidance and counseling for international business

MEMORIAL

32 | 25 years since the (re)birth of GAER. The key word: involvement

UNIVERSITY

36 | Online platform for cooperation between universities and businesses

BIBLIOPHILE

36 | "Currency of the Internet"

RDI

37 | *A skill is learned, not stolen.* Post-secondary training in the university field – necessary information

HOLIDAY

38 | *How do we administer for tourists the castles and medieval towns?* Present in world tops, almost absent from the national ones

INTERNATIONAL

40 | The curious case of Mrs Heather Cho: how to serve peanuts in capitalism and in socialism

42 | The demographic outpouring, action with long-term geopolitical effects

DOSSIER: EUROPEAN NATIONS AT CROSSROADS

44 | Hungary's U-Turn (III)

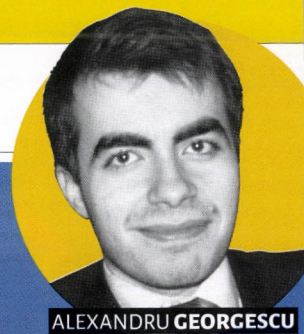
IN CONCLUSION

48 | Heritage. English Heritage / by Vlad Roșca

Urmăriți ECONOMISTUL pe internet
pentru a fi la curent cu noutățile comunității
economico-financiare din România!
Vizitează WWW.ECONOMISTUL.RO
și rețelele de socializare.

ALEXANDRU GEORGESCU

Himera unei păci durabile

Cvartetul de la Minsk

Una dintre sursele sprijinului de care se bucură Viktor Orbán o constituie faptul că mulți îl privesc drept apărătorul ferm al suveranității statului maghiar și al independenței Ungariei. Totuși, oricine dorește să înțeleagă situația maghiară trebuie să realizeze că problema nu poate fi minimalizată, etichetându-l pe Orbán drept naționalist.

La nivel mondial, observăm două tendințe contradictorii. Globalizarea, internetul, ușurința cu care călătorim, emergența integrării transnaționale conduc la o lume mai „internațională”. În același timp, sentimentele naționale în cadrul granițelor unui stat național sau în comunitățile care se extind în afara frontierelor naționale, dar folosesc o limbă comună și împărtășesc tradiții istorice comune încă persistă; într-adevăr, devin tot mai puternice.

Schimbarea de regim nu doar a adus revitalizarea internă, ci a și coincis cu restaurarea suveranității Ungariei. „Ruși, mergeți acasă!” a fost primul slogan; o separare fericită de Est, o întoarcere plină de speranță către Vest. Exporturile și importurile vestice deveneau din ce în ce mai importante. O abundență de capital străin intra în țară. Ungaria a aderat la NATO în 1999 și a devenit membră a Uniunii Euro-

pene în 2004. În ambele cazuri, intenția de a adera a fost confirmată prin referendum, iar în campaniile ce le-au precedat, toate partidele parlamentare, printre care și Fidesz, și-au încurajat adepții să susțină mișcarea. Deși păreri contrare au existat și au fost exprimate dintotdeauna, timp de 20 de ani, *direcția* schimbărilor de politică externă a rămas precisă. Ungaria trebuie să reprezinte o parte integrantă a Europei: trebuie să aparțină fără echivoc lumii vestice; trebuie să întărească mai departe asocierile care o leagă politic, economic și cultural de Vest.

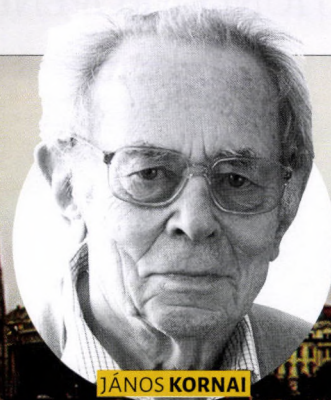
2010 a adus un viraj periculos neașteptat în această privință: lipsa ambiguității a fost înlocuită de ambiguitate. Aceasta reiese în primul rând din retorica declarațiilor oficiale. Politicienii de la conducere deplâng criza capitalismului mondial și a civilizației vestice în cadrul reuniunilor publice. Conducătorii regimului se folosesc de atmosfera anti-UE, anti-americană; uneori, merg într-atât de departe, încât compară directivele de la Bruxelles cu dictatele venite de la Moscova înainte de 1989. Dar dacă ieri se vorbea despre emasculara Vestului și despre lucrurile deosebite așteptate din Est, discursul de astăzi va fi opusul. Orbán este mândru de duplicitatea sa, considerând-o o dovadă a abilității sale politice¹. Conținutul și tonul cuvintelor se schimbă când sunt destinate

credincioșilor partidului față de cele rostite în München sau Viena la o conferință pentru oamenii de afaceri². Nu este, deci, surprinzător faptul că atât susținătorii, cât și adversarii, atât ungurii, cât și observatorii străini sunt deosebit de confuzi.

În lumea politicii externe și a diplomatiei, declarațiile oficiale sau semi-oficiale au o mare influență. Ungaria este încă membră NATO și a Uniunii Europene; nu a existat nici cel mai mic indiciu în privința intenției de a părăsi vreuna dintre organizații³. Guvernul maghiar acceptă bucuros sprijinul financiar abundent din partea UE; singurul aspect asupra căruia insistă este controlul absolut asupra distribuirii acestuia. (Am menționat deja adevăratele forțe motivante și intențiile care guvernează alocările de fonduri de la bugetul de stat.) În același timp, reprezentanții regimului politic guvernant sprijină cu regularitate declarații eurosceptice.

Corpul diplomatic maghiar încearcă în mod hotărât (dar fără prea mult succes) să stabilească relații de afaceri cu diferite autocrații și dictaturi asiatice, din Azerbaidjan, Kazahstan și regatele arabe, până în Vietnam și China, subliniind faptul că și alte țări fac același lucru. Este vorba exclusiv despre afaceri; adoptarea unei poziții în favoarea democrației și a drepturilor omului reprezintă o altă problemă. Uneori însă se întrece măsura: de curând, Orbán

Ungaria

JÁNOS KORNAI

a numit Azerbaidjanul un „stat model”, în cadrul unei vizite oficiale la Budapesta a dictatorului acestuia.

De înțeles este faptul că alte țări adoptă cel mai profund interes în relațiile maghiaro-ruse. Cum am punctat mai devreme, actualele forme de guvernământ din Ungaria și Rusia împărtășesc o serie de trăsături; în acest sens, ambele regimuri aparțin aceleiași submulțimi de autocrații. Acum nu ne concentrăm asupra acestei similitudini, ci asupra legăturilor economice și a relațiilor de afaceri externe dintre micuța Ungarie și imensa Rusie. În cadrul acestei relații, cât din suveranitatea Ungariei poate fi păstrată; în ce măsură este angajată acum și pentru viitor față de partenerul ei rus? Corolarul este o altă întrebare: în ce măsură pun actualele tendințe în pericol angajamentul Ungariei față de Uniunea Europeană, de NATO, de Vest?

Pentru a putea răspunde la întrebare, ar trebui, de exemplu, să cunoaștem mai multe dintre condițiile în care guvernele maghiar și rus au ajuns în ianuarie 2014 la o înțelegere privind extinderea celei mai mari centrale electrice maghiare, centrala nucleară Paks. Nu sunt în măsură să judec dacă această extindere pe scară largă a centralei nucleare maghiare este justificată, și în situația în care se justifică, dacă propunerea Rusiei este cea mai avantajo-

să în termeni tehnici, financiari și geopolitici dintre posibilele alternative. Multe persoane din Ungaria și din afara ei obiectează, și pe bună dreptate, cu privire la modul în care decizia a fost adoptată. Nu a fost precedată de dezbateri publice între specialiști; planurile guvernului au fost trecute prin fabrica de legi parlamentară fără urmă de publicitate. În această problemă esențială care va avea un impact puternic asupra vieților multor generații, asupra integrării europene, asupra afacerilor externe ale țării, asupra angajamentelor asumate față de aliații săi, guvernul a pus publicul în fața unui fapt împlinit.

Reflectând asupra relației dintre Ungaria și alte țări, următoarea întrebare trebuie luată în calcul: ce pot aștepta ungerii preocupați de virajul periculos, care se tem pentru democrație, pentru statul de drept și pentru drepturile omului de la prietenii lor străini? Evoluția situației actuale poate fi urmată de strigăte ca „Vestul nu va mai tolera așa ceva”. Mă tem că oamenii nutresc speranțe deșarte. Procesul de învățare este dureros de lent; trec ani până când observatorii străini realizează faptul că se petrece ceva în neregulă și chiar mai mult până când plasează elementele fenomenului în contextul potrivit. Înțelegerea reprezintă doar începutul; ce altceva este necesar pentru ca recunoașterea să fie urmată de un soi de acțiune?

Aceasta este o atribuție cu care organizațiile internaționale nu sunt obișnuite; sunt pierdute în ceea ce privește modul în care un stat aliat poate fi constrâns să respecte regulile democrației. Nu sunt disponibile multe mijloace. Uniunea Europeană este nepregătită pentru o situație în care o țară-membră se întoarce în mod repetat împotriva sistemului de valori și a normelor formale și informale ale comunității sale. Să nu uităm faptul că Ungaria este doar un mic punct pe harta lumii; interesele divergente influențează cursul forțelor politice. Interesele speciale ale țărilor, grupărilor politice, claselor sociale și profesiilor atrag actorii principali în multe direcții diferite. Situațiile amenințătoare mai alarmante decât cea din Ungaria s-au dovedit imposibil de rezolvat prin acorduri pașnice.

6.

Am păstrat studiul schimbărilor care au avut loc în „sfera ideologică” pentru final. O caracteristică fundamentală a dictatorilor comuniste o reprezintă existența unei „ideologii oficiale”. Rădăcinile istoriei sale ideologice datează de la Marx și Lenin, terminologia provenind din limbajul seminarelor de partid Marxist-Leniniste. Partidul comunist a actualizat-o permanent, adaptând-o nevoilor propagandistice aferente liniei de partid care prevala la momentul respectiv. Cetățeanul, în special „cadru” cu un anume rol în sistem, avea

obligăția să accepte ideologia; avea datoria să o articuleze atât verbal, cât și în scris.

După căderea vechiului regim, a fost implementată aceeași direcție principală a schimbărilor și în această sferă: predominanța „ideologiei oficiale” a fost înlocuită de *pluralism* în lumea ideologică. Prin comparație cu această tendință principală, putem observa un viraj periculos și aici. Guvernul se luptă să limiteze și să discrediteze principiul pluralismului. Încearcă să impună societății acele teorii, credințe și norme de comportament pe care le consideră singura dogmă acceptabilă.

În primul rând, a introdus cu fermitate *instituții* ce promovează îndeplinirea voinței centrale. Pentru lumea artistică, pluralismul și diversitatea sunt elemente esențiale. În consecință, în societățile libere, diferite tipuri de asociații și sindicate, școli și grupări coexistă, aflându-se în competiție sau chiar luptând între ele. Regimul ajuns la putere în 2010 a ales un mic grup și l-a investit cu puteri inimaginabile în Vest. Principala lor organizație este Academia Maghiară de Arte (Magyar Művészeti Akadémia). Alte organizații și grupări încă există, dar numele acestei organizații privilegiate apare chiar și în Constituție. I-a fost atribuit ca sediu unul dintre cele mai frumoase palate din capitală și a fost desemnată responsabilă cu distribuirea majorității subvențiilor culturale finanțate din fonduri publice, dar și a majorității premiilor și a recunoașterii însoțite de recompense financiare.

În lumea științifică, situația este una similară. Academia Maghiară de Științe se mândrește cu o istorie îndelungată, iar, deși independența sa a fost redusă drastic de către Partidul-Stat în perioada comunistă, autonomia ei a fost consolidată după schimbarea de regim. În trecut, exercita o influență considerabilă asupra

deciziilor referitoare la proiectele de cercetare care ar trebui finanțate de către stat, printr-o instituție care, asemenea Fundației Naționale pentru Știință din America (The American National Science Foundation), se bazează pe avizul specialiștilor. Oficiul Național al Cercetării și Tehnologiei, o importantă organizație de stat, a luat naștere. Academia și alte organizații științifice ar putea încerca să își exprime părerile înainte de adoptarea deciziilor finale, dar zilele unei abordări descentralizate, profesionale și civilizate privind alocarea fondurilor s-au dus – președintele Oficiului are putere de decizie suverană. Și cine este acel președinte? Nimeni altul decât Ministrul Educației din primul guvern Orbán.

Îndreptându-ne către sfera educației: schimbarea de regim a făcut posibilă emergența unei piețe a manualelor. Autorii și editorii de manuale puteau concura între ei; școlile, sau chiar dascălii, puteau decide ce manual să folosească. Acum, concurența este abolită și aici: o editură-mamut de stat a fost înființată și i-a fost acordat ceea ce este, în esență, un semi-monopol.

Ce idei încearcă această mașinărie tot mai centralizată, naționalizată, standardizată să promoveze? O întoarcere în trecut este perceptibilă și în acest caz; nu la regimul anterior și ideologia sa Marxist-Leninistă, ci la un trecut ideologic mai îndepărtat. Ideile oficiale ale perioadei pre-1945 a lui Horthy sunt reluate tot mai puternic, în diferite forme. Este imposibil să le descriem cu o mână de expresii concise precum naționalism, șovinism, prejudecată etnică sau religioasă sau perspectivă conservatoare asupra familiei, întrucât acestea apar într-o paletă largă de nuanțe. Politicienii oficiali nu fac niciodată declarații deschise extreme, care

ar putea ofensa urechile lumii civilizate; există, mai curând, numeroase indicii ascunse și exprimări indirecte. Dar, în acea muzică înfundată, marșul bocancilor tropăind același ritm poate fi distins. Pentru urechile generației mele, sunetul este familiar și înfricoșător.

Imaginile vieții culturale și academice și ale concepțiilor pe care le-am subliniat aici coincid cu descrierea generală a sistemului ungar din ziua de astăzi, rezumat într-o secțiune anterioară a acestui articol. Această sferă poartă de asemenea simbolul unui stat nehotărât care nu este „nici democrație, nici dictatură”. Regimul încearcă să se impună de o manieră tot mai agresivă. Din fericire, există un număr considerabil de scriitori, poeți, muzicieni, cinești, oameni de știință, profesori și intelectuali ce gândesc liber, care nu se vor lăsa nici intimidati, nici cumpărați cu premii și bani și care își protejează autonomia intelectuală. Orice vizitator al Ungariei poate depune mărturie pentru faptul că viața intelectuală înflorește: mari lucrări artistice iau naștere și progrese științifice semnificative sunt realizate.

7.

Când predam cursuri în SUA privind o situație delicată și complicată, în timpul tranziției post-socialiste, eram întotdeauna întrebati: ce e de făcut? ce putem face? Admir și respect această înclinație spre acțiune, dar nu cade în atribuția mea să răspund la această întrebare. Articolul meu își propune doar să dezvăluie situația; am dorit să contribuim la mai bună înțelegere a scenariului maghiar de către prietenii noștri americani și străini.

Ce presupune viitorul pentru Ungaria? Una dintre teoriile democrației, legată în primul rând de numele lui Joseph Schumpeter, merită o atenție deosebită. Nu zăbovește asupra măsurii în care o anumită

formă de guvernământ exprimă „voința poporului” sau măcar a majorității. El consideră democrația în primul rând o *procedură* care permite cetățenilor să se elibereze de un guvern, nu prin asasinarea unui tiran, nu prin conspirație, lovituri de stat militare sau revoluții sângeroase, ci într-o manieră pașnică și civilizată, prin alegeri bine definite în termeni legali, cu multe partide în competiție. Fezabilitatea demiterii nu este o condiție suficientă pentru o democrație viabilă, dar este una necesară: este minima condiție.

Va trece o perioadă de timp până când putem afirma cu convingere dacă această minimă condiție este îndeplinită. În Suedia, au fost necesari 40 de ani pentru înălțurarea guvernului social-democrat prin alegerile din 1976. În Marea Britanie, partidul conservator s-a aflat la putere timp de 18 ani, din 1979 până în 1997, când a fost demis prin vot. Istoricii viitorului vor da un răspuns final întrebării privind îndeplinirea condițiilor minime ale democrației în Ungaria. Cu toate acestea, numeroase aspecte sunt deja clare.

Viktor Orbán și partidul său „s-au cimentat” – ca să traduc o expresie devenită curentă în Ungaria. Modificările repetate aduse legilor electorale au fost implementate cu intenția de a învrednici o victorie a Fidesz sau, mai curând, să asigure o certitudine absolută a victoriei. La nevoie, legile pot fi modificate mai departe fără impediment. Fidesz era pregătit pentru eventualitatea improbabilă, dar nu imposibilă, în care nu obținea o majoritate parlamentară în cadrul alegerilor. Mandatele unor poziții-cheie, cu precădere cele de procuror-șef, președinte al statului, guvernator al băncii centrale, șef al biroului de audit și al biroului de supraveghere judiciară, expiră după încheierea ciclului parlamentar curent; pot sta liniștiți cu to-

ții, chiar dacă ar câștiga opoziția. Consiliul Fiscal, o instituție numită de guvernul actual, dar care ar rămâne în funcție chiar și în cazul unei înfrângeri electorale, are nu doar un rol consultativ, ci și drept de veto asupra bugetului propus de noul guvern, iar dacă acel drept de veto este folosit, președintele țării poate dizolva Parlamentul și poate face apel pentru noi alegeri. Cu alte cuvinte, o mână de oameni aleși pe sprânceană, loiali actualului guvern, pot răsturna viitorul guvern.

Toate acestea conduc la o concluzie logică, potrivit căreia ar fi, cel mai probabil, deosebit de dificilă destituirea eficientă a guvernului prin alegeri parlamentare. În acest sens, situația apărută este aproape ireversibilă. Experiența istorică arată faptul că o autocrație poate fi adusă la pământ doar printr-un „cutremur” care zdruncină însăși fundația sistemului.

Alte viitoare scenarii sunt, de asemenea, plauzibile. Marile evenimente ale istoriei nu pot fi prezise în baza probabilităților matematice; fiecare constelație este unică și irepetabilă. Situația s-ar putea înrăutăți. Prezența autocrației Fidesz ar putea reacționa în fața protestelor tot mai numeroase înăsprind represiunea. Un alt curs al evenimentelor este, de asemenea, posibil. Jobbik, partidul de extremă dreaptă, deja reprezintă o forță impresionantă; candidații săi au fost aleși ca primari în mai multe orașe. Aceștia iau cuvântul neîmburătăți în Parlament și pe străzi. Ce s-ar întâmpla dacă, în cadrul unei viitoare alegeri, Fidesz nu ar obține o majoritate parlamentară? Nu ar fi oare dispuși să încheie o coaliție cu extrema dreaptă? Există un precedent istoric: spre sfârșitul Republicii de la Weimar, partidul conservator moderat de dreapta a intrat într-o coaliție cu partidul lui Hitler, împreună constituind o majoritate parlamentară.

În același timp, nu sunt imposibile nici scenarii favorabile. Dacă mai multe grupări moderate din cadrul partidului aflat la putere ar domina, fiind pregătite să frâneze continuarea drumului greșit și să se întoarcă în direcția democrației și statului de drept? Dacă opoziția și-ar reveni? Dacă apar noi mișcări politice câștigând inimile a milioane de maghiari? Dacă, în ciuda unui sistem electoral care aproape că garantează înfrângerea viitoarelor forțe democratice, se întoarce roata?

Să nu ne pierdem speranța. ■

*This is the Romanian translation of the English text of the prepublication working paper “Hungary’s U-turn”. The final English text will appear in the American quarterly *Journal of Democracy*.

Traducere din limba engleză
de Mihaela-Nicoleta Stoianovici.

“Viktor Orbán a declarat următoarele în 2012: „Există o coregrafie în diplomația internațională. Acest dans, acest dans al păunului... trebuie prezentat ca și cum am vrea să fim prietenoși. Acestea sunt, să spunem, exerciții în arta diplomației... Așadar, acceptăm două sau trei dintr-un total de șapte propuneri, pe cele două, trei pe care le urmam deja, dar ei nu observaseră, și le respingem pe cele două rămase pe care nu le doream, spunând «Hai, le-am acceptat pe celelalte». Este un joc complicat. Dacă nu insistăm, aș prefera să mă abțin de la a vă încanta cu frumusețea detaliilor”.

²O scenă caracteristică „dansului păunului” este duplicitatea demonstrată de Fidesz și de guvern față de evrei. Nu o dată, guvernul a declarat empatic că nu va tolera antisemitismul și că, dacă este necesar, își va apăra cetățenii evrei împotriva oricărui tip de atac. În același timp, mai multe măsuri guvernamentale profanează grav amintirile istorice dureroase ale evreilor maghiari. De exemplu, a sugerat eronat, în mai multe moduri, faptul că deportarea a sute de mii de evrei maghiari a fost impusă de către Germania nazistă, în timp ce, de fapt, masinaria de stat a lui Horthy a fost implicată în mod activ.

³O excepție notabilă: președintele Parlamentului, membru Fidesz, a menționat la un moment dat posibilitatea „retragerii” din Uniunea Europeană.

János Kornai este membru al Academiei Maghiare de Științe, profesor emerit al Universității Corvinus din Budapesta.